

การหาความสัมพันธ์ระหว่างโมดูลัสเดือนและความเครียดเนื่องโดยเบนเดอร์อัลเมนต์

นายณรงค์ศักดิ์ บุญยศ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
มหาลัยครุภัณฑ์ไทยแลนด์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา ภาควิชาวิศวกรรมโยธา

คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-53-1034-4

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DERTERMINATION OF RALATION BETWEEN SHEAR MODULUS AND SHEAR STRAIN
BY BENDER ELEMENT

Mr. Narongsak BUNYOT

ศูนย์วิทยาศาสตร์พยากรณ์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Engineering in Civil Engineering

Department of Civil Engineering

Faculty of Engineering

Chulalongkorn University

Academic Year 2004

ISBN 974-53-1034-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การหาความสัมพันธ์ระหว่างโมดูลส์เชื่อมกับความเครียดเนื่องโดยaben
โดย นายณรงค์ศักดิ์ บุญยศ เดอเรอัลเมนต์
สาขาวิชา วิศวกรรมโยธา
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริวัตร บุญญาภูมิ

คณะกรรมการศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัณฑิต

..... คณะบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ลาวณย์ศิริ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วันชัย เทพรักษ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริวัตร บุญญาภูมิ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ เตชะรัตน์สกุล)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญชัย อุกฤษฎา)

๔

ณรงค์ศักดิ์ บุญยศ : การหาความสัมพันธ์ระหว่างโมดูลัสเฉือนกับความเครียดเฉือนโดยแบบ
เดอร์อิลิเมนต์ (DETERMINATION RELATION BETWEEN SHEAR MODULUS AND
SHEAR STRAIN BY BENDER ELEMENT) อ. ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริวัตร
บุญญาภิรัตน์, 97 หน้า. ISBN : 974-53-1034-4

งานวิจัยนี้ศึกษาพฤติกรรมการเกิดขึ้นของความเครียดเฉือนของดินเหนียวธรรมชาติในบริเวณถนนบางนา
ตราด กม.29+800 จากการทดสอบการอัดตัวคายน้ำแบบ 1 มิติ (Consolidation Test) โดยวิธีการแพร์กราจายของ
คลื่น (Wave Propagation) โดยเบนเดอร์อิลิเมนต์ ซึ่งในการใช้วิธีนี้จะต้องพิจารณาคลื่นหลักอยู่ 2 ชนิด คือ P-
Wave (compressive Wave) และ S-Wave (Shear Wave) การเคลื่อนที่ของ P-Wave นั้นจะมีผลกระทบเมื่อเกิด¹
การเคลื่อนที่ผ่านน้ำหรือดินเปยกเนื่องจากน้ำเป็นของเหลวที่สามารถรับแรงอัดได้ (Compressible Fluid)
ในขณะที่ S-Wave ไม่มีผลกระทบจากน้ำและได้นำทฤษฎีของ Elastic Wave Medium ประยุกต์ใช้ในการทดสอบ
ด้วย

การหาโมดูลัสโดยการใช้ เบนเดอร์อิลิเมนต์ ซึ่งเป็นการแปลงัญญาณจาก electro-mechanics ที่เป็น²
พลังงานกลเป็นพลังงานไฟฟ้าและในทางกลับกันเปลี่ยนพลังไฟฟ้าเป็นพลังงานกล เบนเดอร์อิลิเมนต์เป็น piezo-
ceramic plate 2 แผ่นมาประกอบกัน สามารถใช้ได้เป็นทั้งตัวส่งและตัวรับคลื่น อีกทั้งการใช้วิธีเบนเดอร์อิลิเมนต์ยัง³
ง่ายและสามารถหาค่าโมดูลัสเฉือนระหว่างการทดสอบแรงเฉือน, รวมตัวด้วยน้ำของตัวอย่างและ การอัดตัวคายน้ำ⁴
ขณะที่รีซิ่นทำไม่ได้

จากการทดสอบการด้วยเทคนิคที่นำเสนอนั้นได้ใช้ความถี่ที่ 0 - 500 Hz ในการกำเนิดคลื่นแรงเฉือน
พบว่า เมื่อเพิ่มความถี่ของคลื่นแรงเฉือนจะเป็นผลทำให้เวลาในการเคลื่อนที่ของคลื่นลดลง และเนื่องระบบในการ
เคลื่อนที่มีค่าคงที่ ดังนั้นค่าความเร็วคลื่นแรงเฉือนที่คำนวนได้จึงมีเพิ่มขึ้นและเป็นสัดส่วนเชิงเส้นกับความถี่ที่ใช้
กำเนิดคลื่น ดังนั้นเมื่อความเร็วของคลื่นแรงเฉือนเพิ่มขึ้น ทำให้ค่าโมดูลัสเฉือนที่คำนวนได้ตามทฤษฎีข้างต้นก็จะมี
ค่าเพิ่มขึ้นตามความถี่ที่เพิ่มขึ้นด้วย

จากการทดสอบการด้วยเทคนิคที่นำเสนอนั้นได้ใช้ความสูงคลื่น 0-120 Volt ในการกำเนิดคลื่นแรงเฉือน
พบว่า เมื่อเพิ่มขนาดของคลื่นแรงเฉือนจะไม่ส่งผลต่อเวลาในการการเคลื่อนที่ของคลื่นแรงเฉือน และเนื่องระบบในการ
เคลื่อนที่มีค่าคงที่ ดังนั้นค่าความเร็วคลื่นแรงเฉือนที่คำนวนได้จึงมีค่าคงที่ไปตลอดทุกความสูงของคลื่นแรงเฉือนที่
ใช้ ดังนั้นเมื่อความเร็วของคลื่นแรงเฉือนคงที่และนำมาร่วมกับโมดูลัสเฉือนที่คำนวนได้ตามทฤษฎีข้างต้นก็จะมีค่าคงที่
ทุกความสูงของคลื่นแรงเฉือนที่ใช้ แต่จะส่งผลให้คลื่นแรงเฉือนที่เคลื่อนที่ผ่านมวลดินมีความสูงของลูกคลื่นมากขึ้น
ทำให้การเคลื่อนตัวของอนุภาคมวลดินมีค่ามากตามไปด้วย จึงทำให้เกิดความเครียดเฉือนมากขึ้นและเป็นสัดส่วน
เชิงเส้นกับความสูงคลื่นของคลื่นแรงเฉือน

ภาควิชา วิศวกรรมโยธา ลายมือชื่อนิสิต
สาขาวิชา วิศวกรรมโยธา ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ปีการศึกษา 2547

4470292921: MAJOR CIVIL ENGINEERING

KEY WORD: CLAYS / SHEAR MODULUS / SHEAR WAVE / SHEAR STRAIN / BENDER ELEMENT

NARONGSAK BUNYOT : DETERMINATION RELATIONSHIP BETWEEN SHEAR MODULUS AND SHEAR STRAIN BY BENDER ELEMENT. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. TIRAWAT BOONYATEE, D.Eng., 97 pp. ISBN:974-53-1034-4

This research has studied on behavior of generating of shear strain in natural clay nearby Bang-na Trad road km:29+800. This test is consolidation test and wave propagation by Bender element. In this method, it has to be considered two main kinds of waves : P-Wave (Compressive Wave) and S-Wave (Shear Wave). The motion of P-Wave receives an influence from water when it moves through water or wet clay. This is because water can get compressible fluid, while S-Wave do not receive impact from water. And Elastic wave medium theory is also applied to this test.

Calculating modulus by Bender element is a signal translation from electro-mechanic that is mechanic energy to electronic energy and vice versa. เป็นๆ is two pieces of piezo-ceramic plate. It can use for wave sender or receiver. Bender element is also available and can find shear modulus ,satuation and consolidation, while other methods cannot do.

Based on this test, using frequency of 0-500 Hz. we found that when increasing frequency of shear wave, the time in motion of wave reduced. And because the distant is constant, so the speed of shear wave increase and relate linearly to frequency generating wave. So when the speed of shear wave increases, it make shear modulus calculated from this theory increase as well.

Based on this test, using frequency 0-120 Volt, we found that when increasing shear wave, it did not impact on the time of motion of shear wave. And because the distant is constant, so the speed of shear wave calculated is constant in any height of shear wave. When the speed of shear wave is constant, the shear modulus calculated from this theory will be constant in any height of shear wave. But this will make shear wave moving through clay have more wave height. And that increases motion of particle and causes more shear strain related linearly with the height of shear wave

Department Civil Engineering Student's signature.....
Field of study Civil Engineering Advisor's signature.....
Academic year 2004

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.สุริวัตร บุญญาภูรี ในฐานะ
อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำแนวทาง ตรวจสอบ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์นี้

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่กรุณาสละเวลา และให้คำแนะนำ รวมทั้งให้
ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนขอขอบคุณ อาจารย์ พี่ น้อง และเพื่อนๆ ทุกคนตลอดจนเจ้าหน้าที่วิจัยปฐพีกล
ศาสตร์ ภาควิชาศิลปกรรมโดยช่า และภาควิชาศิลปกรรมไฟฟ้า คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้ความร่วมมือ และช่วยเหลือเป็นอย่างดีเสมอมา

คุณวันเพียง หนูเกตุ ที่ช่วยพิมพ์ เรียบเรียง ตลอดจนเป็นกำลังใจที่ดีในยามที่ผู้เขียนท้อ^๑
เสมอมา

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนปราบ rog ที่จะแสดงความรำลึกถึงพระคุณของบิดาและมารดา ที่ได้ให้
ความสนับสนุน และเป็นกำลังใจแก่ผู้เขียนมาโดยตลอด จนสำเร็จการศึกษาในระดับนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	๑
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๑
กิตติกรรมประกาศ	๑
สารบัญ	๗
สารบัญรูป	๘
สารบัญตาราง	๙
บทที่ 1 บทนำ	๑
1.1 ความเป็นมาและสภาพปัจจุบัน	๑
1.2 วัตถุประสงค์	๒
1.3 ขอบเขตการศึกษา	๒
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๓
บทที่ 2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔
2.1 ลักษณะทั่วไปของดินกรุงเทพและบริเวณใกล้เคียง	๔
2.1.1 กำเนิดของชั้นดินกรุงเทพ	๔
2.1.2 กำเนิดของชั้นดินบริเวณใกล้เคียงกรุงเทพ	๕
2.2 หน่วยแรงรวมและหน่วยแรงและสิทธิผล (Tatal Stress and Effective Stress)	๗
2.3 การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของโมดูลัสที่ผ่านมา	๘
2.4 การทดสอบการหาค่าโมดูลัสเฉือนในห้องปฏิบัติการ	๘
2.4.1 การหาค่าโมดูลัสเฉือนในช่วงความเครียดมาก	๑๗
2.4.2 การหาค่าโมดูลัสเฉือนในช่วงความเครียดน้อย	๑๗
2.4.3 การหาค่าโมดูลัสเฉือนในช่วงความเครียดน้อยมาก	๑๘
2.5 การเลือกแบบและการประกอบแผ่น Bender Element	๒๒
2.5.1 ทิศทางการเคลื่อนที่ของประจุ	๒๒

	หน้า
2.5.2 การเข็มต่อ Bender Element	22
2.6 การหาค่าโมดูลัสเฉือนในสนาม	27
2.6.1 Rayleigh Wave Velocity Survey	27
2.6.2 Seismic Refraction Survey	27
2.6.3 Cross Hole Test	28
2.6.4 Down Hole Method	28
 บทที่ 3 วิธีการทดสอบและวิจัย	 38
3.1 สถานที่และการเก็บตัวอย่างดิน	38
3.1.1 สถานที่เก็บตัวอย่างดิน	38
3.1.2 วิธีการเก็บตัวอย่างดิน	40
3.2 การทดสอบและการเก็บข้อมูลในสนาม	41
3.2.1 การทดสอบ Field Vane Shear Test	41
3.2.1 การวัดระดับน้ำและแรงดันน้ำในสนาม	42
3.3 การทดสอบหาคุณสมบัติพื้นฐาน(Basic Properties Test)	45
3.4 การทดสอบการอัดตัวอย่างแบบ 1 มิติ (1-D Consolidation Test) โดย เครื่องนีกมาร์ชาน	45
3.4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบ	46
3.4.2 ขั้นตอนในการทดสอบ	49
3.4.2.1 การเตรียมตัวอย่าง	49
3.4.2.2 การเตรียมเครื่องมือทดสอบ	49
3.4.3 วิธีการทดสอบ	54
3.5 การทดสอบ Stress Path Test และโปรแกรมการทดสอบ	56
3.5.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบ Tri-test	56
3.5.2 ขั้นตอนในการทดสอบ	59
3.5.2.1 การเตรียมตัวอย่างดิน	59
3.5.2.2 การเตรียมเครื่องมือการทดสอบ	59

หน้า

3.5.2.3 การเตรียมเครื่องมือทดสอบและการจัดตัวอย่างใน เครื่องมือทดสอบ Triaxial	62
3.5.2.4 การทำให้ตัวอย่างอิ่มตัว (Saturation State)	63
3.5.2.5 การอัดตัวอย่างน้ำของตัวอย่างและการส่งคลื่นแรงเฉือน (Consolidation & Shear Wave measurement).....	63
3.6 การคำนวณผลและวิเคราะห์ข้อมูล	64
 บทที่ 4 ผลการทดสอบ	65
4.1 บทนำ.....	65
4.2 ผลการทดสอบคุณสมบัติพื้นฐานทางวิศวกรรม	66
4.2.1 คุณสมบัติทางวิศวกรรม	66
4.2.2 ลักษณะทางกายภาพ.....	66
4.3 ผลการทดสอบค่าโมดูลัสเฉือนโดย Bender Element	68
4.3.1 ผลการทดสอบโดยการเปลี่ยนแปลงความถี่ของคลื่นแรงเฉือน.....	68
4.3.2 ผลการทดสอบโดยการเปลี่ยนแปลงความถี่ของคลื่นแรง เฉือน.....	70
4.3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่, ความสูงคลื่นกับความเครียด	72
 บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	76
5.1 สรุปผลการวิจัย	76
5.1.1 อิทธิผลจากตัวแปรต่างๆ ที่ทำงานทดสอบ	76
5.2 ข้อเสนอแนะ	77
 รายการอ้างอิง.....	79
 ภาคผนวก	82
 ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	97

รูปที่	หน้า
2.1 รูปตัดแสดงชั้นดินบริเวณใกล้เคียงกรุงเทพจากเนื้อไปได้	6
2.2 รูปตัดแสดงชั้นดินบริเวณใกล้เคียงกรุงเทพฯ จากทิศตะวันออกไปทิศตะวันตก	6
2.3 แสดงหน่วยแรงที่เกิดขึ้นในการทดสอบ Triaxial	7
2.4 อิทธิพลของ Parameter ต่างๆต่อ Shear Modulus (Shibuya et al,1992)	10
2.5 Max Shear modulus for Normal Consolidated	11
2.6 อิทธิพลของค่า PI และค่า OCR	11
2.7 ความสัมพันธ์ระหว่าง K_s และ π_0 กับ Plasticity Index	12
2.8 การทดสอบแบบ Fixed-Free Resonant Column	14
2.9 การรับกวนตัวอย่างโดยการบิด	14
2.10 ค่าโมดูลัสเฉือนกับค่าความเครียดเฉือน	14
2.11 แสดงค่าของ G ช่วง Strain ต่างๆ	15
2.12 การเปรียบเทียบค่า Shear Modulus ของการทดสอบในสนามและในห้องปฏิบัติการ	16
2.13 Hardin & Richart ,(1963) Resonant Column Test (a) Torsion Vibration,(b)Longitudinal Vibration	20
2.14 Drnevich Resonant Column Test,(1967)	20
2.15 Mini-Air Hammer (Arulnathan,2000)	21
2.16 แสดงค่าของช่วง Strain ต่างๆที่เหมาะสมการทดสอบ	21
2.17 ลักษณะของแรงที่เกิดขึ้นเมื่อมีคลื่น Shear wave และ compressive wave	21
2.18 Same Polarization diagram.....	22
2.19 Opposite Polarization diagram.....	22
2.20 a) 2-Layer Bending Element, Poled for Series Operation (2-wire).....	23
2.20 b) การต่อแบบอนุกรม.....	23
2.21 a) 2-Layer Bending Element, Poled for Parallel Operation (3-wire).....	23
2.21 b) การต่อแบบขนาน.....	23
2.22 แสดงการต่อแบบส่งคลื่นแรงเฉือน	24
2.23 แสดงการต่อแบบส่งคลื่นแรงอัด	24
2.24 การเคลือบ Bender Element	25
2.25 การติดตั้งกับอุปกรณ์ที่ทำการทดสอบและทิศทางการเคลื่อนที่ของอนุภาคและการเคลื่อนที่	

รูปที่	หน้า
ของ Shear Wave	25
2.26 การส่งคลื่นแบบสี่เหลี่ยม	26
2.27 การส่งคลื่นรูปضايان์.....	26
2.28 แสดงค่า Factor กับค่าของ Shear Strain.....	26
2.29 Seismic Refraction Survey.....	28
2.30 Cross Hole Test	29
2.31 แสดงเส้นทางการเดินทางของคลื่นเมื่อขั้นดินด้านล่างมีความแปรระงกว่า	29
2.32 Down Hole Method	30
2.33 รายละเอียดของ Seismic Cone Penetration	30
2.34 Large Strain Cross Hole Test.....	31
2.35 การหาความเร็วของอนุภาคดิน.....	32
2.36 การหาความเร็วของ Shear Wave	32
2.37 คำจำกัดความของช่วงเวลา (a) ส่งคลื่นแบบ Sine wave (b) ส่งคลื่นแบบ Sine wave ใน เงื่อนไขของการสั่นพ้อง (c) ส่งคลื่นแบบ Square wave	34
2.38 แสดงการเปลี่ยนแปลงของช่วงเวลาเมื่อความถี่เพิ่ม (Shibuya,1999).....	35
3.1 แผนที่แสดงตำแหน่งของหลุมเจาะ สำหรับบริเวณ ถ.สายบางนา-บางปะกง กม. 29-800	39
3.2 แสดงขั้นตอนการเก็บตัวอย่างด้วยวิธี Fixed Piston Sampling	41
3.3 แสดงแรงดันน้ำในโพรงดินสำหรับบริเวณใจกลางกรุงเทพฯ (พนิจ , 2544)	43
3.4 แสดงแรงดันน้ำในโพรงดินสำหรับบริเวณ ถ.สายบางนา-บางปะกง กม.30 (พนิจ , 2528)44	44
3.5 อุปกรณ์ทดสอบ Oedometer	47
3.6 การติดตั้งอุปกรณ์ส่วนที่เป็นฐาน.....	47
3.7 แสดง section A-A ในการทดสอบที่ติดตั้ง Bender Element	48
3.8 Bender Element	49
3.9 การเคลือบ Bender Element ด้วยการ epoxy.....	50
3.10 การติดตั้งอุปกรณ์การ calibration bender element	51
3.11 แสดงการติดตั้ง Strain Gauge บน Piezo electric	52
3.12 แสดงลักษณะของ Oedometer	53
3.13 แสดงการหาค่า σ'_{vo} ในการทดสอบ Oedometer	55

รูปที่	หน้า
3.14 แผนผังแสดงความสัมพันธ์ระหว่างอุปกรณ์แต่ละชิ้นของเครื่องมือทดสอบ Stress Path Control System	57
3.15 การติดตั้งอุปกรณ์เพื่อการทดสอบอุปกรณ์ในส่วนการส่งคลื่นแรงดึง (Section A-A)	58
3.16 ตัวอย่างภาพตัด Top & Bottom Cap ตามปกติ.....	60
3.17 ตัวอย่างภาพตัด Top & Bottom Cap เมื่อทำการเจาะเพื่อติดตั้ง Bender Element	60
3.18 การเจาะแผ่นหินพูน	61
3.19 การเตรียมกระดาษกรอง	61
4.1 Soil Boring Log ของตัวอย่างดินจากบริเวณ ถนน บางนา-ตราด กม. 28+600	67
4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่กับความเร็วคลื่นแรงดึง	69
4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่กับโมดูลัสเฉือน	70
4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความสูงคลื่นกับความเร็วคลื่นแรงดึง.....	71
4.5 ความสัมพันธ์ระหว่างความสูงคลื่นกับโมดูลัสเฉือน.....	72
4.6 ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่กับความเครียดเฉือน.....	73
4.7 ความสัมพันธ์ระหว่างความสูงคลื่นกับความเครียดเฉือน	73
4.8 ความสัมพันธ์ระหว่างโมดูลัสเฉือนกับความเครียดเฉือน(ผลกระทบของความสูงคลื่น)	74
4.9 ความสัมพันธ์ระหว่างโมดูลัสเฉือนกับความเครียดเฉือน(ผลกระทบของความถี่).....	74

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 2.1 คุณสมบัติของคินและวิธีการหาคุณสมบัติที่ระดับความเครียดต่างๆ	20
ตารางที่ 4.1 คุณสมบัติพื้นฐานทางวิศวกรรม	66
ตารางที่ 4.2 ค่าเวลาการเคลื่อนที่, ความถี่, ความเร็วคลื่นแรงเนื่อง และค่าไมดูลัสเนื่องที่ได้จาก การคำนวณ	68

**ศูนย์วิทยาการพยากรณ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**